

اورنجی سنہ

اورنجی صابی

دَارُ الْفُنُونِ
الشیخ فاکر الدین محمد عبد

تاریخی ، اجتماعی ، دینی ، فلسفی

تشرین اول — ۱۹۲۸

نہزادہ بائی اوقاف مطبعہ سی

۱۹۲۸

ابوالفراج ومغوللر

[مرمومات مقدمه]

[ساميه لسانلرندن عبراني ، سرياني وعربي يه اولان ده رين وقوفيله معروف آلمان مستشرق متوفي (ته نودور نولده كه) غربى آسيا تاريخنده مسجل بعض مهم شخصيتلر حقنده تبعاعده بولونمش وبونلره دأثر رسالهلر تشكيلى ايدلر جك قدر اوزون مقالات يازده شدى . بو مقاله لر دن بعضيسى انكلتره نك محيط المعارفنده نشر ايدلمش اولدينى كېي بعضيسى ده وقتيله آلمان مجموعه موقوتلر نده چيتمش ايدى . «ابوالفراج» عنوانلى مقاله سى ده بر مجموعه شهر يه ده انتشار ايتدكن صور كره ديكر مقالات متنوعه سيله برلكده انكليزجه يه ترجمه ايدلمش وبونلر 1892 ده Sketches from Eastern History عنوانيله لوندرده ده كتاب شكلنده ميدان انتشاره قولشدر . بومقالات آره سندن (باره بره بوس) نام ديكر ابوالفراج حقنده كى مقاله يي ترجيحاً بالانتخاب تور كجه يه نقل ايتمك كلك سببى ابوالفراجك غربى آسيا يه طوعرى وقوعه كلكش اولان مغول استيلا سى دورنده يتيشمش اولماسى ، تورك طوپراغنده - ملاطيه قصبه سنده - طوغمش بولونماسى واسلام تاريخنده كنديسندن علاقه ايله بحث ايدلمش بولونماسيدر . (نولده كه) برخرستيان كشيلى اولان ابوالفراجدن تقدير كارانه صورتده بحث ايتمشدر . قرآن كريم حقنده كى تاريخندن ده استفهام ايديله جكى اوزره (نولده كه) - فضل متفوقنه رغماً - اسلاميت حقنده عالم نصرانيتده جارى اوله كان سوه ظنلر دن كنديسى تماميله تجريد ايدمه مشدر ؛ مع مافيه محرراتنده بعضاً مسلمانلق ايجون بك جاذب محاكته بولونمشدر . آلمان مجموعه موقوتلر نندن (دويچه رويوند شاو) مجموعه سنك 1883 ده چيقان نسيخلر نندن برينه (اسلام) عنوانيله يازمش اولدينى مقاله ده مدنيت اسلاميه آثار ينى يا قوب ييققدن وحسابسز افراد اسلاميه يي اتلاف ايتدكن صور كره دين اسلامه كان مغوللر ايله استيلا مسلكنده مغوللره هيچ ده بكمزه ميه ين اسكى توركار حقنده سويلديكى شو سوزلر بزچه علاقه ايله تلقى ايديله جك محاكات صائبه دندرلر :- « بيك تاريخلر ننده اسلام طالى فنا بر حالده بولونيوردى . عباسيه خلافي چوقدن برى اهميتدن تجرد ايتش ايدى وعربلر ك قوتى ده چوقدن قيرلمش ايدى . واقعا شوراده الهبات مجموعه سى ، صاى : ۱۰

بوراده بويوك ويا كوچوك بر آلاي مسلمان دولتلى وارايدى وفقط بونلرك ائقوتلىسى
 صايلان فاطميه دولتى بيله عالم اسلامك عمومى وضعيته آهنگ و رصانت ويره جك اقتداردن
 محروم بولونيوردى وبخصوص او دولتك شيعيلكى اويله بر آهنگ ترصينه مانع ايدى .
 مسلمانلر طرفندن فتح ايدلمش اولان واسع حوالى ينه بيزانسلك الارينه كچمش ايدى .
 بونقطه ده يكي بر عنصر ، اسلاميك امدادينه يتيشدى كه بوده تورك عنصرى ايدى . ذاتاً
 داها خيلى زمان مقدم توركستان جهتندن منفرد صورتده گلش اولان بوجسكاورلر مسلمان
 دولتلىرىك تاريخلرنده مهم روللر اوينامشلردى . لىكن صوكره لرى ديار اسلامه طوغرى
 او طرفدن كيتلى مهاجرتلر وقوعه كلكه باشلادى . تورك يوقارى آسياهه كى ماوالرندن
 قالقوب بويوك كتله لره غربه طوغرى هجرت حركتلىرى تضييق ايتمشلر و اسلامك بويكى
 مهتديلىرى اول امرده ايران اراضيسنه دوكونلشلردى . ابتدائى حالده بولونان بو توركار
 دين اسلامه شوقايله تمسك ايتككن و آنك قدرت عرفانيه سى دائره سنه كچككن صوكره
 عالم خارجى به قارشى اسلاميك ميدان اوقويجى مدافعلىرى كسيلامشلردى . بونلر قوتلى
 ساچوق ايمپراطورلغى تاسيس ايتديلر ... تورك سيل مهاجرتنى اسلام اچون پك مشوم
 چيقان ديكر بر استيلا تعقيب ايتمشدى كه اوده جنكيز خان ايله اولاد واحفادينك وسوق
 ايله مش بولوندىلر مغول سوربلى ايدى . »

(نوله كه) نك شو صوك عبارده سندن ده آكلاشيله جنى اوزره شرقدن كن توركارله
 مغوللر آيرى غيرى عرقلره منسوب ايكي عنصر افرادندديلر . صوك زمانلرك تدقيقات
 عرقيه سى بوايكي عنصرك باشقعلقلرى داها علمى صورتده تثبيت ايتمشدر . واقعا قتل
 و غارت ، هتك عرض وحشتلى ارتكاب ايدن مغول اوردولرنده خيلى تاناراييله تورك افرادى
 دخى واردى . فقط بونلر هنوز اهتدا ايتهمش و پك جاهل بعض سر كذشتجو كيمسه لردي .
 آنلرك مغوللره التحاقى هيچده وحدت عرقى ايمان ايتمز . ههدهه ، پيتار ، كين ، دادلى .
 باقستون كى آنترپولوژى علماسى اسكى توركارلك شرقدن غربه طوغرى اوزاقلاشدقجه
 مغولى اصليتدن كلياً آيرى بر جنس بشر صورتنده عرض موجوديت ايتمش اولدقلىرى
 تأييد ايله يورلر . هله ملتلك تركيات عرقيه سى اطرافليجه ملاحظه ايديليرسه آنده مغول
 قانى غالب بولنه جنى كى بر شائبه تماميله بر طرف اولور . حال بويه ليكن بر زماندن برى
 تاريخك بويقيجى ، ياقيجى قيسح الافعال و عبوس الوج ، مسئوليلرى «اجداد معززه» صفتيله

بزهده مال ايتديرمك ايسسته يىلر كورلمشدر [۱]. خالص توركلر مغول استيلاسنك ايلك فلاكتزه لردن ايديلر . صوكره لرى ده توركلر مهاجرت ايتدكلرى يرلده تازە حيات بولوبده حاكيتلر تاسيس ايدركن مغولار ويا - توركلره ياقين اولمالرى لازم كليركن مغوللارله احتلاط قوميتى آرتوروب اونلرك مسلك استيلا لرني تعقيب ايدن - تانارلر بيشمشلر وتورك حاكيتلرينك انكشافات مدنیه سنى سكته دار ايتمشلردى .

بوكون بزوضعيت قومیه منرى شعورلى برصورتده ادرلك ايتديكمز دن غربه منتسب برزمره بشريت صفيله كنديمى عالم مدنیده تمثيل ايدىورز . ايكي يوزيلىك بوملتك سوديكي صفيلردن دكلدر . واقعا توركچيلىك هر حقى توركلر وظيفه سيدر . مع هذا بعض كيمسه لرك تركيات مباحثى صيره سنده بزى اقصى شرقه طوغرى چككم وچنكيزك احقادندن ايمشسز كى تصوير ايتك خصوصنده كى غيرتلى غرب مدنيتى تأمين حقنده كى تشبهات جديده مزه غربيلر نظرندە شائبه كتيره چك شيلردندر . [۲]

نولده كهك ترجمه ايتديكم مقاله آتیه سندن ده آكلاشيله چنى اوزره مغوللر حاكيت مستولي لرى اناسنده - توركلر ده داخل اولدقلى - مسلمان طوائفى حقنده انواع جور و غارتى روا كوردكلرى حالده خرسيتان جماعته نسبتاً ملايم معامله ده بولونورلردى . نسطوريلرك وديكر مذاهب نصرانيه ك پاپاسلى مغول امراسنه حلول ايدرك اونلرى اهل اسلام علمنده متصل تحريك ايلرلردى ؛ باشليجه مقصدلى ايسه بترست مغوللرى اهتدادن منع ودائرة نصره جلب ايدى . ليكن پروفه سور آرنولك (انتشار اسلام تاريخنده)

[۱] واقعا نى بشر طوائفى بر تصنيف ابتدائى به تابع طوتولدينى زمان « مونغولى » عنوانى آتنده صيره لانان يك چوق اقوام ايجنده تورك اسمنده تصادف ايديلير . ليكن معلوم اولدينى اوزره « مونغولى » لفظى بوراده « نغقاسى » تعبيرى كى اعتبارى برتسميه در . نيته كيم « قفقاسى » كو كينك جنوب وشمال دالارنده بريندن يك اوزاق و كلبا فرقى بر چوق اقوام كوسته ريلير . بز بوراده « مغول » ديمكله فارق برصورتله معين بر قوم مخصوصدن بحث ايدىيورز . مترجم

[۲] اقشام غزته سنده برمدتن برى (چنكيز خان) عنوانى سلسله مقالات نشر ايدليكده در . مقالات اسميه صورتنده نشر اولونان و (هر حقى محفوظ) قيد اخطار نى احتوا ايدن بومقالات بائى وصوكى براز ده كيشديرلكدن صوكره بوندن تقريباً آلتى آى اول نشر ايديلن انكليز مؤلفى (هرولد له) ك « چنكيز خان » اسملى تاريخى رومانندن آلتشدر . مأخذ كوسترليهر ك ايديلن اقتباسلرك مطبوعاتمه يانيشوب ياقينجا باجنى تعيين اهل مطبوعاته طأدر . بزم بوراده تنقيد ايدكچن نقطه ، اقشامك مقالاتنده كى اقتباسلرده چنكيز ايله مغوللرينك - انكليز مؤلفنك كلباتى خلافته اوله رق - تورك صفته ذكر اولونالريدر . مترجم

دیدیکی کبی مغولار بلاد اسلامیہ فی فتح ابتدکاری خالدہ دین اسلام دہ نفوذ مغویہ سسندہ کی تفوق جہتیلہ سوکرہ دن مغولاری فتح ایتیش ایدی .

یعقوبی خرسیتیانہی رئیس روحانیسی بولونمش اولان ابوالفراج دخی مغول حاکمیری ایله تماسدہ بولونیور و کندی کنیساسی طائفہ سنک محافظہ منافعہ جالیش بیوردی . اہل اسلام علیہندہ مغولاری تحریک مادہ سندنہ ابوالفراج دہ خیلی مدخلی بولونمشدر .

ابوالفراج علمای اسلام ایله خیلی مناظرات و مباحثاتی وقوعہ کلیردی . بو ذات یوکسک علم و فضلی ایله مسلمانلر آرد سندنہ خیلی معتبر طوٹلشدی . حق حال اختصار دہ ایکن ایتدا ایتیش اولدینی بیلہ روایت ایدلمشیدی کہ (نولدہ کہ) بوروایتی قطعاً تسکذیب ایدیور . حقیقت خالدہ ابوالفراج مسلمانلغک ہیچ دہ مجلوبی دکلدی . حق مصر عالمی مشہور شیخ عبدہ کبی اسلامک بعض مدققین متأخرہ سنہ کورہ آوروپادہ قرون وسطادان بری اسلامیت حقندہ بسلہ نیلن سوءظنلرک واجرا ایدیلن حقسنر اتہاملرک اسبابندن بری دہ ابوالفراجک آوروپالبر ایچون ترجمہ ایدیلن آثارینک شیوع بولماسیدر .

ہر نہ ایسہ یہودی اصلیتدن کن بوعلامہ خرسیتان رئیس روحانیسنک شخصیت تاریخیہ سی بزلر جہ دہ علاقہ ایله تبجی دعوت ایدہ جکندن (نولدہ کہ) نک (بارہبرہ بوس) عنوانی ابوالفراج مقالہ سنی بروجہ آتی نقل ایدیورز]

فہمیل فہالم

*
**

آسیای صغرانک شرقندہ ویوقاری فراتک قربندہ کان اولان ملاطیہ نک اہالبسی اون اوچنچی قرن میلادینک نصف اولندہ اکثریتلہ یعقوبیلردن یعنی سوریه نک (مونوفیزیت) مذهب نصرانیق منسوبلردن مرکب ایدی . بوسوریہ لیلرک برخیلیسی دہ حوالی متجاوز دہ سا کن ایدیلر دیکہ بونلر اورالردہ برچوق اُبسقہ بوسلقلرہ و مناسترلرہ مالک بولونیورلردی . بومناسترلرک اک زیادہ کوزہ چاربانی (سن بارصوما) مناستری ایدی کہ اوراسنی یعقوبی بطریق چوق کرہ کندیسنہ اقامتکاکہ اتخاذا ایدردی و سینود مجلسی آردہ صیردہ اورادہ منعقد اولوردی . اوحلک پیرحامیسی جوار مسلمانلرنجہ دہ خیلی مظہر اعتبار بولونوردی ؛ حق بومسلمانلر آنک کرامت کبی یتیشن امداد روحانیسندن طولانی مقام شکراندہ کندیسنہ عطایا و ہدایا آدارلردی . اوحوالی مسلمانلرینک لسانی تورکجہ اولدینی ظاہر دہ احتمالک اوحوالیدہ ارمی اہالی دخی مسکون ایدی . مملکت ، آسیای صغرادہ کی ساچوق

حاکمیتته عائد ایدی . لیکن حدود اوزرنده کائن بولونماستندن طولای برطرفدن سوریه و عراق مختاریتلی و دیگر طرفدن کلیکیاده کی ارمی قرالقی جانبندن کان تجاوزه معروض بولونوردی؛ کذلک ساجوق حاکمیتک انحطاطیله مترادفاً داخلی مجادلات ایله ده مضطرب بولونوردی . مع هذا بوحوالیده کی سوریه لیلر مغول استیلاسی زمانه قدر بردرجه کافیه ده رفاه حاله مظهر اولیورلردی . متعدد سوریه راهبلی ایله مؤلفلری ملاطیه حوالیسنندن نشئت ایتمشلردر که آئیده تذکر ایله جک شخصیت ده ایشته بونلردن بریسیدر . بونک پدری آرون (ویهارون) اسمنده اولوب واقفیزلنه رک خرسیتیانلغه دونمش بریهودی ایدی وشیان اعتبار طیب بولونیوردی . بو ذاتک اصلاً یهودیک اسمندن استدلال ایدله مشدر؛ چونکه هارون اسمی برچوق سوریه خرسیتیانلری آره سنده ده عمومیتله قوللانیلیر؛ قوللانیلمش بولونسه ایدی خرسیتیانلق ایچون تعمید ایدلکی صبره ده البته اسمی ده کیشدر یلیردی . آنک یهودی اصلیتی نامدار اوغلنک (بار اوریای) یعنی « عبرانی اوغلی » دییه یاد ایدله سیله تعین ایتمشدر . ابوالفراجک یهودی اصلیتی آنک کرک افعالنده وکرک یازدینی شیلرده علائمی کوریلن کسکین وقوتلی ذکاسی ایله ده تأید ایتش بولونسه کرکدر . آنک نصرانی اسمی (یوحنا) ایدی؛ فقط علی العاده حیاتنده (ابوالفراج) اولق اوزره معروف ایدی که بویه عربی شکلده اسملر طاشیمخی مسلمانلر آره سنده یاشایان خرسیتیانلر عادت ایدیشلردی . فقط بزآئیده کی محیفه لرده کندیسنی هپ (بارهبر یوس) دییه ذکر ایده جکزر که بوده آنک مخلص اولان (بار اوریای) - وتلفظ دیگره نظراً (بار اوریو) نک لاینلشدیرلش بر شکلدر؛ آروپا ارباب علمی طرفندن ده بوشکل مبدل قوللانیله کلشدر .

بوزات 26-1225 تاریخلرنده طوغمشدر . لسان مادر زادی بر نوع عامیانه سریانی لهجه بی بولونمش اولسه کرکدر . مع هذا داهما کنج یاشده ایکن ادبی سریانیجه بی طلاقته تکلم ایتش اولدینی محققدر؛ او یوکسک سریانیجه که او زماندن اعتباراً عمومیتله استعمال ایدلمکدن چیقوب کیتمش وآنحقی کنیسا ایله علم لسانی اولمقده حالا مهم بر موقع طوتمقده بولونمش ایدی . بارهبر یوسک کنجلیکی حقنده المزده معلومات مفصله یوقدر . کندیسنک ملاطیه ده بولوندینی زمان اکتساب ایتدیک تعلیم و تدریس - کنیسانک یوکسک خدمتلی ایچون حاضرلانا - سوریه کنجارینه ویریان تعلیم و تدریسدن عبارت ایدی . آنک یونانیجه و او لسانک کنیسا ادبیاتنه آشنا اولدینی حقنده کی روایات البته طوغری

دکدر. آنک محزراتی هیچ بر یرده بونلردن هر هانکی برینه واقف بولونمش اولدیغی کوسترمزلر. داهسا او زمانلردن خیلی مقدم عربجه و عربی ادبیاتی [۱] عالی تحصیل کورمک ایستهین بوتون سوریه لیلر آره سنده - کندیسنه رقیب بولونان - سرپانجه نك یرینی طومش بولونیوردی .

1243 سنه سی یازنده مغولر ملاطیه حوالیسی استیلا ایتدکاری زمان پدری هارون دیگر برچوق کیمسه لر کبی عائله سی آله رق سوریه التجا اتمک ایسته مشدی . لکن بر قضا وقوعی بوکا مانع اولمشدی . ایمدی کرک کندیس و کرک افراد عائله سی - فرار ایدرکن مغولرک آلرینه دوشمش اولان - کیمسه لرک فلا کتلی انجاملردن بو وجهله قورتلش اولدی . او زمانلر ملاطیه نك خرسه تیانلری ایله مسلمانلری سوریه لی متره بولید (دیونیس-یوس) ک ریاسقی آلتنده اوله رق متحدا حرکت ایچون تعهدات متعابله به کیریشمشلردی . بو حادثه - شرکک حالت اجتماعیه سی بیان بر کیمسه ایچون - درجه غایده شایان حیرتدر . بو ایکی مختلف مذهب سسالکاری بربرلرینی دشمن ازلی تلقی ایدرلردی . فقط بو صیره ده تحدت ایدن مدهش بر تهلمکه اتحاد حصوله کتیرمش وحق اکثریت تشکیل ایتدکاری بدیهی بولونان مغور و مسلمانلری مبتدل صاندقلری برخرستیانه اتباع ایتدیرمشدی . بو رئیس ایسه پک احتیاطلی بولونماقله برابر غایتله صاحب جهد و عزم ایدی . مغول قوماندانی رشوت اخذینه کندیسینی قایدیردی و بو جهتله هیچ برحرب وقوعه کله دی . بو قوماندان خسته دخی دوشدیکندن بر حکیم ایسته مشدی . (بارهبره یوس) ک پدری کندیسنه کونده رلدی . بو طیب ، آنک خسته لغفی تداوی ایتدکن باشقه تا خرپوطه واصل اولونجه یه قدر یانندن ایرمادی .

بوندن سوکره هارون ایله عائله سی او زمانلر حالا فرنسکلرک آلرنده قالمقده اولان آنطاکیه یه نقل مکان ایتمشلردی . اوراده اوغلی اُپسقه پوسلق مقام شرفه وصول ایچون مناستر نشین ره باندن اولدی . بوندن آز برمدت سوکره بز (بارهبره یوس) ی ینه اهل صلیب یدنده قالان طرابلس شامده بولونمش کوریورز . اوراده بارهبره یوس بر رفیقبله برلکده بر نسطورینک تحت تعلیمنده اوله رق طبابت و علم اصول مناظره تحصیل ایتمشدره .

[۱] ادبیات سوزی طبیعی Literature مقابلی اوله رق قولالیشدرکه بوراده هر هانکی بر علم و فن حقنده کی آثار محرره دیمکدره . بزده ادبیات سوزینک مفهومی اسکی طارلغی محافظه ایدوب کیدیور . شیمدی ده کندی کندیلرینه برنوع آقادی تأمین ایدن ذواتک مکتسبات منحصره سندن اولمشدره . ترجم

بو تحصیل کنديسـنـك بالاخره مختلف خريستان مذهبي اصحابيله اولان معاملاتنده كي مساعده كارانه وضعيتنك موجبـانـدن بولونـمـش اولسه كر كدر . في الواقع بر سوريه لي ايجون - احكام اعتقاديه سندن طولايي - رافضي عد ايتديكي بر آدمك درسرينه دوام هيچ ده عادت دكلدي . فقط بارهبره يوسك معلملري آره سنده مسلمانلرك بولونـمـش اولمالري ده مختلدر ؛ بولونـمـش اولسه لردي عرب لسان وادبياتي حقنده كي حسن وقوفي اكتساب ايده مزدي . عربجه بي سيريانجه درجه سنده سهولته يازاردی و او باده كي ياكشملري اوزمانك مسلمان محررلرينك خطالردن داها بويوك دكلدي . فارسي كتابلردن ده استفاده ايده بيلوردی . عادي توركجه ده مكالمه يه قادر بولونـمـش اولماسي ده مظلوندر . مع مافيه فرنك ارباب استيلاسي ايله هيچ ده ياقيندن مناسباته كيريشمك ايسته مه مشدي .

استعدادلي وغيرتلي اولديغندن آرز زمانده كنيسا اركاننك نظردقتلريني جلب ايتمه ي لابلدي و هنوز يكرمي ياشنده بر ده ليقاني ايكن يعقوبي بطريقي طرفندن ۱۲۱۲ ايول سنه ۱۲۴۶ ده ملاطيه قرينده كاشن (غوبوس) نام محلك مرخصه لغنه نصب ايدلمشيدى . بومناسبتله كنيساجه مستعمل اولان (غره غوار) كنيه سني اتخاذايله دي . آره سي بكده چوق كچه دن ينه عين حواليده كاشن لاقاين (؟) نام محلك ايسقوپوسلغنه ترفيع اولوندى . بو ائاده عباسيه خلافتنه خاتمه چكلمش و هر طرفي آتش و قلذجله تخريبه اوغراشم اولان بويوك مغول سوريسندن بر مفرزه ملاطيه جوارينه واصل اوليورميشيدى .

او صيره لرده (ديونييسيوس) شاهه كيتمش واورانك مسلمان واليسى طرفندن احترامله قبول ايدلمشيدى . بارهبره يوس او باش راهبه ترجمانلق ايديبوردى . لكن مكالمه ائاسنده (ديونييسيوس) ابدالجـه سـنه بر خطا ارتكاب ايتشدي ؛ شويلاه : مغول امرا سندن بريسي طرفندن ويريلوب كنديسي بطريقي انتخاب ايده جك اولان و ملاطيه ليله خطاب ايديلن بر توصيه مكتوبني ارائه ده بولونـمـش ايدى . حال بوكه مغولار مسلمانلرجه مهلك دشمن اوله رق تالق ايديلورلردى ... آرمـدن بر مدت كچه كدن صوكره بارهبره يوس (ديونييسيوس) طرفندن حلب ايسقپوسى تعيين ايدلدى . او زمان بغدادى ضبط ايتمش بولونان مغولار سوريه طور اغنده كيرمشلردى . بارهبره يوس صرف خريستانلر حقنده معامله معتدله تا ميني ضمنده مغوللرك استقباله كيتميشيدى . بوايسه غير معقول بر ملاحظه يه مبتني دكلدي . خريستانلر كي مغوللركده مسلمانلغنه قارشى بغض و خصومتى بولونما سندن طولايي مغول امرا سني مقصدينه موافق كوردى ؛ هم ده خريستانلر - مسلمانلر كي

حاکمیتلری مدافعه ایچون حرب ایتمه یوب صرف مغوللردن مساعدات و مساعدات ایله معامله کورمک بکله دکارندن - اضر علرینک قبولی خیلی ملحوظ کورینیوردی . بوندن ماعدا نسطوری میسیونه لرلرینک اولجه بعض تانار عشیرتلی آره سنده خرسیتیانلق و افتیزنی اجرایه موفق اولمالرندن طولانی مغول صفاری ایچنده کی وحشی تانارلری کندی طائفه سی ایچون داها-ملایم ظن ایدیوردی . هلا کونک زوجیه سی طقوز خاتون (که هلا کو آتی - مغول عادت قبیحه سی وجهله - پدری (تولی) نک قاریلری ایچندن ترکه آلیر کبی آلمش ایدی) اصلاً خرسیتیان ایدی و هممذهب لرینک همایه لری ایچون مغوللار نزدنده شفاعتده بولونیوردی . مع مافیه اوابده کی بوتون تشبثات هیچ دهه موفقیتی موجب اولمادی . بارهبره یوس فرات نهرینک کچیدلرندن بریسی اوزرنده کاُن قلات نجمده توقیف ایدلدی و عین زمانده هلاکو حلبه یتیمشهرک مذکور شهری ضیط ایتدی و مسلمانلر کبی خرسیتیانلری ده قتل و غارات دهشتلرینه دوچار ایلدی .

(دیونیسوس) کندی باشی آز قالدی بلایه اوغرا دهه جق ایدی . واقعا موقعنک تصدیق ایچون مغول حکمدارندن توصیه نامه آلماسی پکده مناسبتسز بر حرکت دکلدی ؛ حق سلاجوقیلر ایله ارمی قرالی بیله مغوللارک کندی اوزرلرنده کی آصریتلری اعترافه مجبور قالمش لردی . لیکن (سن بارصوما) مناسبترنده بولونوب اودورده کی عمومی سوءاستعمالانک و اخلاقی شیرازه سزلکلرک خطوط مانعه لرینی آشان خرسیتیان تبعه نک حیدودلقلرینه اغماض عین ایتمه سی بویوک بر رذالت تشکیلی ایدیوردی . کندیه سی ایچون موجب صداع اولان عموجه زاده سنک قتلنی - آنکله بر وجه ائتلاف بولدقدن برقاج کون صوکره - وجوده کتیرمکله حسن شهرتنک بقیه سی ده عاقبت غائب ایتمش اولدی . بو بطریق - حرکاتنک نتایجندن قورتللق املیه بر کره داها هلاکویه مراجعت ایتمش وطریق مراجعتنه خیولت ایدن بر چوق موانی اقتحسام ایله هلاکودن حمایه مخصوصه استیحصالی طالعنه مظهر اولمش ایدی و بناء علیه ده مستبدانه صورتده اجرای احکام ایده بیله جکدی . لیکن بوصیره لرده (سن بارصوما) مناستری امثالی نامسموق بروقه یه صحنه اولدی ؛ شویله که : بوجانی بطریق برکیجه عبادتی مراسمی اجرا ایدرکن کرسی و غظی اوستنده مناستر نشین پاپاسلردن بر قاجی طرفندن قتل ایدلدی . قاتلار - دیونیسوسک عمجه زاده سنک اتلافنه آلت اولان - و آنک مریدی بولونان کیسه یی ده مناسترک کاُن اولدینی تبعه نک قایالقلرندن آشاغی طوبارلایوب آتدیلر .

بار هريره يوسك - بوحادثه لرك وقوعندن مقدم - ديونيوسيوس ايله بوزيش-سوب
 جوزوشماديني بك ده معلوم دكلسه ده اشعارندن برنده ديونيوسيوس ايله هم افكار اولماديغي
 كوستر مشدر ؛ حق آنك قتل حقنده يازديني بعض بيتلر فعل قتل محق برحكم تاني ايديكنه
 دالدر . آنك قتل اجر ايدنلرك تجريملى ايچون - خرستيان مذهبه كيرمش - برمغول
 مأمورى چيقه كلشيدى . فعل قتل اغماض عين ايدن كشيش رئيسلرندن بريسى او قدر
 غدارانه صورتده تجريم ايدلدى كه يارى اولمش بر حالده مناسبتدن طيشارى آتيلدى .
 قاتلرك بعضيسى اعدام ايتديرلدى ديكرلرى ايسه زندانلرنده اتخار ايله مشلردى .

بو دهشتناك حادثه نى متعاقب (ژان) نى بطريق ياپمشلردى . آنك انتخابى عموميتله
 تصويب ايدلدىكى حالده او ، كليكياده قالمى ترجيح ايله دى . بارهريه يوس يكي بطريق ايله
 حسن مناسباتده بولونيوردى ؛ لكن 1263 سنه سى ايلك بهارنده بو بطريق وفات ايله دى .
 بونك اوزرينه اكابر رهبانندن (تهودور) مغول قرارگاهنه قوشوب كنديسنى مغول
 حكمدارينه بطريق تعيين ايتديرمك ايسته مشدى ؛ املنه موفق اوله مادي . بارهريه يوس ده
 آنك بطريقلكنه ممانعت ايچون مغول قرارگاهنده بولونيوردى بعده كليكيابه كيده رك (سيس) ده
 بولونان سر راهب (يوشع) لك انتخابه اشتراك ايتدى . بو ذات بطريق اولدقدن صوكره
 (ايغنايوس) نامنى آلمشدر [كانون تاني ۱۲۶۴] . آندن صوكره شرقده كي يعقوبى باش
 آپسقبوسلنى مقامنده بر يسك تعييته تشبث ايتديلر . (مفران) دينلن بومقام برمدندر
 اشغال ايدلمه مكده ايدى . بو مقام شرفك اصليتى شو وجهله ايضاح ايديله بيلير : ايران
 حكمدارلرى ملكلى داخلىنده كي خرستيان اهاليك متفرق ومعين جماعات حالنده تشككلرينه
 تدريجى صورتده مساعده ايتمشلردى . . مع هذا هر رجاعت رئيسك جماعت خارجنده كي
 هر دورلو نفوذ و آمرىتن مستقل قلمسيله برابر رئيسك تماميله مقام سلطنته تابع بولونماسى
 خصوصنده اصرار ايتمشلردى . رؤساي روحانيه (قانوغيقوس) عنواتى حائز بولونورلردى .
 سوريه ده كي (مونوفيسيت) طريقت نصرانيه سى منسوبلرى داها متأخر تاريخه قدر (يعنى آلتنجى
 قرن ميلادى ده كين) هيچ بر قانوغيقوسك رياستى آلتنده اولمى اوزره هيچ بر معين
 قانون اساسى اصدارنى استحصاله موفق اوله مامشلردى . بونلر ايرانك محاصمى اولان
 روما امپراطورلغنده كي خرستيانلره نسطوريلردن داها ياقين بر رابطه يه مالكديلر .
 ديكر طرفدن ايسه غير مطيع ارمنستانك - بعضاً بك جنكورانده حركت كوسته رن -
 (مونوفيسيت) لرندن داها ضعيف صورتده موقع جماعتلرينك تصديقى تأمينه موفق

اوله بیلورلردی. ایران امپراطورلغنده کی یعقوبی خرسیتانلرینک باشلیجه مقام روحانیلری - اوزمانلر خیلی مهم بولونان و دجله نك حوالی و سطیه سنده کائن اولان - تکریت شهری ایدی. لیکن بونلر ایرانک هیچ بر جهننده نسطوریلره یا قلاشه جق مرتبه ده بر اکثریت تشکیک ایده مه یورلردی. یعقوبیلرک قاتوغیقوسی دخی (مفریان و یا مفریانا) عنوانی جائز بولونوردی که بونک معناسی ابدال خدمت ایدن و یا استثمارده بولونان شخصیت دیمکدی. بوشخصیت اُبقو بوسلر و علی العاده پاپاسلر تعیین و ارسالی صورتیه کنیسا [۱] احکامک نشرینه چالیشیردی. عربلر - سوریه مونوقیستلرینک بولونقلری ملکیتلرک هپسیده آله کچیردکن صوکره آطا که یعقوبی بطریقک اداره سنده کی حوالینک تقسیم و تقریقی آرتق ضروری کورلر اولمشیدی. مع مافیه تعامل مؤسسە نك قوتی و بوندن داها مؤثر اولمق اوزره (مفریان) کبی اوقدر نفوذلی و اوقدر نمدار بر مقامک زوالنه مساع کوسترمه مکده بک چوق رهبانک منفعتی بولونماسی اصول و ترتیبات قدیمه نك ادامه و محافظه سنی تأمینه کافی کلورودی. لیکن او ایکی حوالینک تعیین حدودی ماده سنده و علی العموم مفریانک بطریق ایله وجه مناسباتنده اختلاف تحصیل ایله دی. مع هذا مسئله اطرافلیجه تالق اولوندقده حقیقتاً بطریقک داها یوکسەک مرتبه سی بولوندیقتده موافقت آرا حاصل اولدی؛ شوقدر که مفریان کندی منطقە سی داخلنده بطریقدن تمامیه مستقل صاییلدی. بوندن ماعدا بطریق انتخابنده مفریانک اشتراکی ناقابل اجتناب کورلدیکی کبی مفریان تعیین اولونه بیلمه سی ده بطریقک تجویزینه منوط بولوندی. بر مفریان انتخابنده شرق اُبقو بوسلقلری ایله مناسرتلر ریاستلرینک آرزولرینه رعایت لازم صاییلدیغی حالده مفریان قاعده غریب جهنندن آلتوردی.

باره بره بوس بر مدت مقدم متوفی بطریق طرفندن مفریان نامزدی اوله رق کوسترملش بولونیوردی. هم ده کندیس سی نوود مجاس انتخابک روح تدویرکاری حکمنده ایدی. بناء علیه ۲۰ کانون نانی ۱۲۶۴ ده «تکریت و شرق مفریانی» انتخاب ایدلای. آنک سیدس قصبه سنده کی (توتوکوس) کلیدسانده اجرا ایدیلان مراسم اجلالیه سنده ارمنستان قرالی ده مأمورین روحانیه و جسمانیه سی ایله حاضر بولوندی. اووقت باره بره بوس طرفندن ایراد ایدیلان موعظه یی بر ترجمان ارمنیجه یه نقل ایتدی. شوراسی بومناسبتله قید ایدملک

[۱] معلوم اولدیغی اوزره فرانسه (نغلایز) و انکلیزجه (چورچ) و آلمانجه (کیرخه) سوزلری هم معبد هم ده مؤسسە دینه معنالی افاده ایدرلر. عبادتگاه مقامنده (کلیسا) دیندیگی کبی مؤسسە دیانت مقامنده ده (کنیسا) سوزینک استعمالی موافق ظن ایده رم. مترجم

لازم کایرکه ارمنیلرده یعقوبیلر کبی عین مذهبه سالک ایدیلر ؛ شو قدرکه مراسم عبادت خصوصده بعض فرقلی نقطه لره متمسک بولونیورلردی . بوندن ناشی ارمنیلر ایله یعقوبیلر یکدیگرینک تمایلاتی حقنده خیله سیزیورلردی ؛ هر حالده بوایکی طاقم آره سنده بر آز سویسزلک حالی جاری ایدی . کرک بطریق و کرک مفریان مقاملرینه انتخابک تصدیقی مغول حکمدارندن - (که آنک داها اولجه انتخاب صیره سنده تجویزی تأمین ایدلمش بولوندیغنده شک وشبهه یوقدر) - استحصال ایله دکن صوکره بریسی آناطولی ایچریسنه دیکریده موصله چکیلدی .

شرقدی کی یعقوبیلر بر خیل زماندن بری لایقلی بر اداره داخلیدن محروم بولونیورلردی ؛ چونکه بار هیره یوسک سلفی - (که طرابلس شامده ایکن کندیسینک طلبه لک آرقاداشی ایدی) - شرقدی بر قدرت آمریت وضعندن عاجز قالمش و بونی متعاقب سوریه چکلمش بولوندیغندن وفاتندن صوکره مقامی آلتی سنه قدر بوش براقلمش ایدی . دجله حوالیسندن بولونان یرلر خراب و برباد بر حاله کلشیدی . فی الواقع مغولار مسلمانلردن زیاده خرستیانلره متوجه بولونیورلردی ؛ فقط مغولار - وقوعه کلن قتل عاملردن وقایه خصوصنده - بوایکی مذهب اهلای آره سنده برفرق کوزتمک نه آرزو کش ونه ده قادر ایدیلر . برده مغوللار ایله داها دوستانه دینه جک بروضعیتده بولونان خرستیانلرک داها زیاده اعتماد نفس طوری کوسترمه لری - کرک قدرت و کرک عدد نفوس خصوصنده کندیلرینه فائق بر حالده بولونان - مسلمانلرک قیصقا نخلق حسلرینی تهییج ایدوب طورییوردی . حق موصل حوالیسندن بوایکی جماعت افرادی آراسنده مصادمه لر وقوعه کلیوردی . مغول آمراسینک مقر ملتزمی بولونان آذربایجانده احوال داها موافق صورته جریان ایدیوردی . اوراده تا برعکس العمل حرکتی تحث ایدنجهیه قدر خرستیانلر پک آز تجاوزاته دوچار اولمشلردی و حتی تبریز و مراغا کبی مراکز حکومتده کلیسار و مناسترلر انشا ایدلمشدی . اوراده کی یعقوبیلر عدد نفوس اعتباریله هم ارمنیلردن و هم ده نستوریلردن آشاغیده ایدیلر . آرتق بار هیره یوس مفریان صفتیله کندی کینسانک وضعیتنی تقویه قویولدی . دائرة روحانیه سی داخنده اوزون اوزادییه کشت و گذارلرده بولونیور ، مبانی رهبانیه رکز و تأسیسی ایچون تدیرلر اتخاذا ایدیور ، مرخصه لر و پاپاسلر نصی مراسمی پایبوردی . مغول سرای ایله یاقیندن تماسه کلک ایسته مه مکه برابر آنکه حسن مناسبات ادامه سنه موفق اولیوردی . بوتون بوایشلرله برابر متصل

تبعاعده و تحریرده ، تدریسدهده بولونیوردی . موصله کیتدیکی زمان بومقربان اورانک
 خرسیتان اهالیسی کی مغول نفوذی آلتنده بولونان مسلمان امیری مأمورلری طرفندنده
 وقارلی بر آلائی ترتیبی صورتیله حسن قبول کوردی ؛ بو امیر - مغولار طرفندن توجهه
 نائل اولان - اولیله ممتاز برذاته حسن معامله کوسترک ایچون اسباب موجب بولویوردی .
 بارهبره یوس ۱۲۶۵ سنه سی باسقالبای زمانی بغدادی - (که برمدت اول اوغرا دینی مدھش
 تخریب وغارتہ رغماً بنه مهم بر موقع اوله رق قالیوردی) زیارت ایندیکی صیره ده نائل
 اولدینی حسن قبول دها زیادہ مراسم توقیریہ یی محتوی ایدی . بو وجهله مظهر احترام
 اوله کن بارهبره یوسه فسطوری قاتوغیقوسی ده بر هیئت مخصوصه کونده ررک نزدینه دعوت
 ایتمشیدی . بناء علیه سکیز قردن زیادہ برمدندر خرسیتانلک بویکی مذهبی آره سنده
 موجود اولان خصوصت اوایکی مذهبک بویکی ممثلی طرفندن آھنک مخاندته منقبا یدلدی .
 واقعا بارهبره یوسک مظهر اولدینی مقبولیت عامه دن قاتوغیقوس ده قیصقا انجلیق حس ایتمکه
 باشلادی ایسده . مذکور مراسم استقبالیه دن ایکی هفته سوکره وفاتی وقوعه کلمکه آھنک
 مؤسس عارضیه معروض قالمادی . بارهبره یوس بوتون یاز موسمی بغدادده کچیردکن
 واوراده یرچوق رهبان ایچون دعای تقدیس مراسمی بالذات اجرا ایتدکن سوکره مرکز
 روحانیسی بولونان موصله عودت ایتمشیدی . اوراده ایکن زیادہ سیله مستحکم اولان
 (سن ماتیوس) مناسترنده اقامتی اعتیاد ایدینمشیدی .

بووقایعدن برقاچ سنه سوکره بطریق ایغنا یوسک مقام روحانیسی بولونان (بارصوما)
 مناسترینک اداره سی مغولارک خدمت طبابتنده بولونان حکیم (سیمون) جانبندن آله
 کچیرلش اولدیغندن بطریق ایله آنک آره سنده شدتلی بر مجادله آچیلمشیدی . (سیمون)
 بونی مغولاردن آلدینی بر امره استناداً یاپدیغنی سویله دیکندن بطریق ده کندی مدعیاتی
 لهنده بر قرار استحصال ایتک ایچون مغول امراسنه مراجعت ایتک ایسته یوردی .
 بارهبره یوس تألیف بنه چالیشهرق « باربار هونلره » کندیسنی تشهر ایتمه سنی رجای ایتدیکی
 حالده بطریق بنه مراجعتدن واز کچمه مک صورتیله بارهبره یوسی پک مغبر ایتمشیدی .
 مغول حکومتی ، طرفیندن پابری ویادیکری لهنده مقررات اصدار ایتک صورتیله
 اختلافک ادامه سنه سببیت ویرییوردی . عاقبت دعواده حکم صفتیله تعین ایدیلن بارهبره یوس
 نزاعی بر طرف ایتمکه موفق اولدی . بو صیره لرده بارهبره یوس مسقط رأسی بولونان
 مملکتک فنا بروضعینه دوشمش اولدیغنی مشاهده ایدیوردی ؛ سویله که سوریه جهنندن

كان عساكر اسلاميه موصل حدودى داخلى استيلا ايتمشلر وبرچوق خرستيان قادين
وجوجفلرخى اسير آلمشلردى . امرای مصریه و سوریه دهكى اوفاق اميرلر تاتارلرله
(مغوللرله) متمادى صورتده حال حرب اوزره بولونيورلردى كه عاقبت مغوللردن ياقيني
صيره بيلمشلردى . فقط او ائتلردهكى مصادمات يوزندن برچوق حوالينك خرابى تاي
وقوعه كمش ايدى . آرتق سربسقى تام ايله حركته جرأت بولان قبائل شقيه نك افعالى
عمومى امنيتسزلىكلرى تضعيف ايديلوردى . (سن سركيوس) مناسترنده موقتاً اختيار
اقامت ايتمش اولان بارهبره يوس كندى توابعنندن اللى كشيلىك بر قوؤ مسلاحه نك تحت
محافظة سنده اوله رق (سن بارصوما) مناسترينه نقل مكان ايله دى .

1277 سنه سى پاسقاليايى زماننده بارهبره يوس بر كره داهبا بغدادى زيارت ايلش
ايدى . بر قاچ سنه مقدم سابق خليفه لرك سرايلرى رنده بويوك بر كليسا انشا ايدمش اولديغى
كوردى . بوكليسا (صفى الدوله) عنوانلى زنكيين بر خرستيانك اعانه سيله پايديرلمشيدى .
او دورلرده دينى خصوصاً لاقيد بولونمش اولان باربار مغوللرك اداره سى آلتنده
خرستيانلردن زنكيين كيمسه لرك كليسالر انشاسى ايچون كليلى پاره لر ويردكلرى كوريله
كلشيدى . بارهبره يوس كى غايتله بويوك حرمت قازانمش بر (مغريان) ك رياست
روحانيه سى زماننده يوكسك رتبه لى رهبانك وارداتى باشليجه فقير حاللى خرستيانلرك
اوفاق تفك ويره كلكلرك اعانه لرله تأمين ايديليلوردى . بارهبره يوس بغداده اولان بوصوك
زيارتى ائناسنده دى خرستيانلر طرفندن بويوك مراسم اعزازيه ايله استقبال ايدمش
واوزمانك قاتوغيقوسى (دنها) آنك استقبالى ايچون بر هيئت مخصوصه كوندرمش
ايدى . ايشته آنجق او صيره لرده ايدى كه يعقوبيلر ايله نسل طوريلر بر اصليت مذهبيه نك
ايكى متفرق شعبه سى اولدقلىنى حس ايدم بيلمشلردى .

ينه او سنه نك كوز موسمنده بارهبره يوس تكريت قصبه سنه كيتمشدى . تكريت ،
رسماً (مغريان) لغك مركز روحانيسى بولونمق لازم كليركن رئيس روحانيه مخصص
اوله جق عائداتك مفعوديتندن طولايى او مقام روحانى آلتش سندن برى بوش قالمش
ايدى . محققدركه مذكور محلك خرستيان سكنه سى ده تناقصه اوغرامشدى ؛ چونكه
مغوللر بغدادك سقوطندن سوكره تكريت خرستيانلرخى قتل عام ايتمشلردى ؛ بونك
سببى ده تكريت خرستيانلرينك مسلمانلره عائد اموالى مغول مستوليلرينه ويرمه يوبده
كنديلىرى ايچون صاقلاملرى ايدى . بارهبره يوس كنديلمى ايچون (مغريان) صفتيله

رسماً مقام روحانی اولماسی لازم کان تکریت ده ایکی آی قالدقن صوکره سنه آتیه یی
قسماً موصل جوارنده و قسماً آذربایجانده کچیردی .

او زمانک شعاراحواندن اولمق اوزره نسطوریلر - بطریقلری دنهانک وفاتی اوزرینه
آکا خلف اوله رقی - او یله بر پاپاس انتخاب ایتشلردی که بو ذات علوم کینسائیجه خیلی
بیوقوف ایدی . بو آدمک وصف لایقی یالکیز مغول مقرر حاکمیتنده کثرتله تمثیل ایدیلن
اورته آسیایی بر طائفه منسوب بولونماسی ایدی . اصلاً آسیانک اقصاسنه طوغری بر
جهته منسوب اولان (مارقوس) اسملی بو آدم یا بر اویغور و یا بر تورک ایدی
وچیندن کلهرک قدس شریفه کیدرکن حیردن و یا اشقیا جولانندن طولانی یوللرده حاصل
اولان امنیتسزلیک اوزرینه سیر و سیاحتک نسبتاً اوفاق قالان صوک قسمی اجرایه مقتدر
اوله مامشدی . بطریق یابلدقن صوکره (یاواللاها) عنوانی آلمش و کرک دنیا حقنده کی
وقوف شاملی و کرک ناموسکارانی ایله تمیز ایتش ایدی .

بارهبره یوس ۱۲۸۲ سنه سنک ایلک بهارنده تبریزه کیشمک ایسته میشیدی . کچه جکی
کورد مملکتلرنده کی یوللرده امن و آسایش بولونمادیغندن مغول پرنسسلرندن بریسنک
سیر و سفری ایچون تشکیل ایدیلن کروانه قاریشهرق یوله روان اولمشیدی . بوصیره لرده
هلا کونک اوغلی آباغانک وفاتی خبری کلدیکندن ینه آذربایجانده بولونان آتابکک نزدینه
طوغری توجیه عزیمت ایتدی . چنکیزک وضع ایتدیکی قانون اساسی [*] موجبجه مغول
قورلتای طرفدن انتخابی یاپیله حق اولان یکی حکمدار آذربایجانده اجلاس ایدیه جکدی .
بارهبره یوس آذربایجانده ایکن مغول تخننه جلوس ایدن احمد - که آباغانک برادری ایدی -
عرض تعظیبات ایله دی وصف روحانیتنی مصدق بر برات آلدی .

اسمنک اشتهاد ایتدیکی اوزره (احمد) اسلامه کلش واهداسندن صوکره کندیسفی
خلیفه لیکه نامزد ایده جک صورتده حرکاتده بولونمش ایدی . هیچ ده متعصب دکلدی ؛
حق خریستیان مناسر و کلیسالی ایله رهباننک و برکودن معافی حقنده کی اسکی امتیازاتی
تجدید ایتدی . لیکن آباغانک اوغلی بترست آرغون احمدی قتل ایتدیرویده کندیسفی حکمران
اولدقن صوکره خریستیانلر حقنده داهامستنا صورتده جیه کارلق کوستردی . مع هذا مغولار

[۱] مؤلفک (قانون اساس) دن مقصدینک (یاسا) قانونی اولدیغی آشکاردر . یاسا قانونی
آوروپا مؤرخلرینه هندستانده حکمران اولان بابر شاهک ترجمه حالندن معلوم اولمشدر . بابرک
چفاتیجه یازدیغی او اثردن (یاسا) قانونی ایلک نقل ایدن آوروپایی ذات (هازی هاوورد) دره
بو انکلیز مؤلفی مفصل بر مغول تاریخی یازمشدر .

آرتق طاقم طاقم اسلاميته كچمكه باشلامشلردى . ايمدى شرق و غربده كى خريستيانلارك بو « غدار باربارلى » كندى دينلرينه جذب ايتك ايچون بسيله دكاري ايمد زيوغه چيقدى و مغول تخرىباتنه اوزرايان مال كده اسلاميت بر كره داهاتفوق نامنى تاسيس ايتدى . 1288 سنه سنك صوك بهارنده بارهبره يوس حالاتبر زده بولونور كن بطريقدن برمكتوب آلمشدى . بطريق بونده وخيم بر صورتده خسته اغنى بيلديره رك هان كلوب بطريقلك و ظائفى عهد سنه آلماسنى ايسته يوردى . بوندن بطريقك بارهبره يوسى كنديسنه خاف اوله رق ايسته ديكى آشكار ايدى . لكن قيش ياقلاشمقده ويولاردخى امن و سلامتدن محروم بر حالده بولونمقده اولديغندن (مفريان) بطريقك بودعوتنه اجابت ايدمه مشدى . بطريق ايغنايوس جزامدن وفات ايتديكى زمان (فيلوكسسه نوف) اسمنده بر ايسسقيوسى بعض طرفكيرانى بطريق پاپيورمشلردى . كاسا قانوننه مخالف دوشن بويله يايمة انتخابدن طولاي بارهبره يوسه اعتذارده بولونديلر و آنكده رأى تصديقى ايسته ديلر ايسه ده اوه ايسه يوسلارك اكثريتك تصويبنه اقران ايدمه مين اويله بر انتخابى حسن تلقيدن امتناع كوستردى .

يازدينى شعرلرك بر بئندن آكلادىغمزه كوره بارهبره يوس ۱۲۸۶ سنه سنده بيلديزلره ياقه رق ياديني بر حسابدن عمرينك نهايته ياقلاشدىغنى استدلال ايله مشدر . آنده حاصل اولان بو حس قبل الوقوع براز صوكره تحقق ايتمشيدى . اوج كونلك قيصه برخسته لقند صوكره ۱۲۸۶ سنه سى موزينك اوتوزنجى كوني وفات ايله دى . جنازه مراسمنى اداره ايچون او صيراده (صراغا) ده يالكلز دورت يعقوبى باباسى بولونبوردي . لكن تام اواننده تصادفاً محل مذ كورده بولونان نسطورى بطريقى (ياوالها) كنديسنه تابع بولونانلره بر كونلك صبقى بر ماتم طوتمالرينى امر ايتمش اولدينى كى كنديسيله برلكده بولونان ايسه قوپوسلرى جنازه يه كوندردى . بو مراسم تدفينه ده ارمنى وروم پاپاسلرى ده موجود ايديلر . خريستيان جماعات مختلفه سى اركانى بارهبره يوس كى ممتاز بر شخصيتك غيبوبت ايديه سى مناسبتله مسلمانلر مواجهه سنده ايلك دفعه اوله رق وحدت جبهه كوسترمش اولديلر . بارهبره يوسك سيجاياسى حقنده برادري (بارصوما) طرفندن ابدال اولونان مدياچدن بر قسمنى طى ايتك نروهنى حس ايتمه يز . اكر حسن خلق صاحبي و افسانيتلى بر آدم بولونماش اولسه ايدى ديكر جماعات نصرانيه رهبانى ايله پكده اوقدر حسن مناسباتده بولونامازدى . سجيّه نقطه نظرندن باقيلاجه - هر درلو نقايصنه رغماً - شرقة كى يوكسك رتبه لى رهبانندن اكثريت عظيمه سنك فوقنده ايدى .

آنك بويوك فعاليتي كنيسا مبانى ومؤسساتى انشا آتندن ده مثبت اولمشدر. برادرينك روايتنه كوره يكرمى ياشندن حياتك صوك ساعتلرينه قدر بلا انقطاع تېبعا تده بولونمش ويازي يازمشدر. بعضيسى عربجه اولمق اوزره اكثريتله سريانجه تاليفاتده بولونوردى. يازدينى آثار اوتوز بره بالغدر. آوروپانك بويوك كتيبخانه لرنده آنك آل يازيسى ايله اولان آثارينك نسخهلرلى موجوددر. آنك كتابلرى زماننده كى معلومات بشريه نك همان هر شعبه سندن باحثدر. قرون وسطانك اويله بر شرق طالعندن افكار غير مقتبسه وتدقيقات مستقله بلكه مك عبثدر. آنك باشليجه مقصدى سوريه ليله علوم عربيه يني وآندن داهاسكى اولان علوم وفنونى قابل اكتساب برحاله قويمقدى. بناء عليه آنك محيط معارف شكندنه كى آثارينك قسم كليسى على العموم سريانجه وعربجه ده محرر رسائل متقدمه دن مهارتلى صورتده التقاط واقتطاف ايدلمش مباحثى حاويدر. بارهبره يوس فلسفه ، طبابت علم هيئت ، منجملك ، جغرافيا ، تاريخ ، حقوق ، قواعد لسان وسائر حقنده يازيلر يازمشدر. كرك يازدينى آثار ايله كرك شفاهى تدريسى ومنظراتى ايله علمائى اسلاميه نك بيله حرمتنى قازانمشدى. بارهبره يوسك اولوم دوشكندنه ايكن اسلامه كلديكى حقنده كى ديبسز روايت اويله ممتاز برطملك جهان اسلامه شرف كتيره چكى آرزوسنى بيانندن ميدانه گلشدره بارهبره يوسك بعض آثارى باخصوص تاريخ مقدس وتاريخ مفصل حقنده كى اثرلرى حالا بويوك بر قيمتى حائزدرلر. بارهبره يوس حياتك صوك زمانلرنده مراغاده ايكن مسلمانلر طرفندن وقوعه كنى طاب اوزرينه تاريخ مفصلاك عربجه سنى - بعض يكي مواد علاوه سيله - يازمشدى .

بارهبره يوس قافيه لى اشعارده يازمشدر ؛ فقط شبهه يوقدر كه شاعر اوله رق طوغمش بر آدمك موهبه سنه مالك دكلدى . آنك اوابده كى تنظيملى نه تخيلاتى نه ده شوق عشقى احتوا ايدرلر. بونلرى قسماً اسكى سريانى وقسماً عربى وفارسى نمونه لردن استفهام صورتيله يازمشدر .

عموميت احوالى وجهله ملاحظه ايديلنجه بارهبره يوس كندى كنيساسنك وطائفه سنك رجال ممتاز سنك باشليجه لرنندن برى ايدى .
ته ثودور نوله ده كك آثارندن نافلى

خليل مزاله

